

TALABALAR O'RTASIDA RAQAMLI SAVODXONLIK KO'NIKMALARINI
TARG'IB QILISH

Nazarov Toshpo'lat Boshbek o'g'li

Pedagogika psixologiya fakulteti

Maktab menejmenti kafedrasi o'qituvchisi

Rayimqulov Shaxboz Shohruh o'g'li

Pedagogika psixologiya fakulteti

Maktab menejmenti yo'nalishi II kurs

talabasi

G'ofurov Eldorjon Zokirjon o'g'li

Pedagogika psixologiya fakulteti

Maktab menejmenti yo'nalishi II kurs

talabasi

Annotatsiya: Raqamli savodxonlik har bir fuqaro uchun zamonaviy dunyoda muloqot qilish, ish topish, keng qamrovli ta'lim olish yoki ta'lim berish uchun ajralmas talab bo'lib qoldi. Raqamli ko'nikmalarning to'g'ri va to'liq to'plamiga ega bo'lish nafaqat zamonaviy dunyoda o'z o'rnini topish uchun, balki yanada ochiq, inklyuziv va xavfsizroq bo'lish uchun muhim ahamiyatga egadir.

Abstract: Digital literacy has become an indispensable requirement for every citizen to communicate in the modern world, to find a job, to get a comprehensive education or to teach. Having the right and complete set of digital skills is essential not only to succeed in today's world, but also to become more open, inclusive and safer.

Аннотация: Цифровая грамотность стала обязательным требованием для каждого гражданина при общении в современном мире, при трудоустройстве, получении всестороннего образования или преподавании. Наличие правильного и полного набора цифровых навыков необходимо не только для достижения успеха в современном мире, но и для того, чтобы стать более открытым, инклюзивным и безопасным.

Kalit so'zlar: raqamli, savodxonlik, ta'lim, zamonaviy

Keywords: digital, literacy, education, modern

Ключевые слова: цифровая грамотность, образование, современный

Kirish: Raqamli savodxonlik boshqa kompetensiyalar singari maktabdan boshlanishi kerak. Biroq, ko'pgina ta'lim tizimlarida raqamli savodxonlikni o'quv dasturlariga samarali integratsiya qilish uchun tegishli infratuzilma, texnologik jihozlar yetarli darajada emas, shuningdek o'qituvchilar malakasini oshirish yoki o'rganish mezonlari mavjud emas. Raqamli savodxonlik va raqamli malakani oshirishga qaratilgan samarali strategiyalar raqamli infratuzilmaga davlat va xususiy investitsiyalarni, siyosat va boshqaruv asoslarini hamda raqamli texnologiyalardan foydalanish bo'yicha treninglar tashkil qilishni talab qiladi. O'qish, yozish va hisoblash — bu insonlar maktabda o'rganadigan va butun umri

davomida foydalanishda davom etadigan asosiy ko'nikmalardir. Ammo jamiyat va texnologiya rivojlanishi bilan bir avlodning o'rganish ehtiyojlari va talablari keyingi avlod uchun o'zgaradi. Ta'lim muassasalaridagi o'quv dasturlari yangi voqelikni aks ettirish uchun ushbu o'zgarishlarga mos bo'lishi kerak. Ular buni eskirgan tarkibni olib tashlash, yangi fanlarni o'z ichiga olish va yangi ta'lim vositalari va usullari bilan innovatsiya qilish orqali amalga oshiradilar. Amerikaning oldingi avlodlari lotin va stenografiyani o'rgangan bo'lsa, hozirgi avlodlar ispan yoki fransuz tillarini o'rganib, matn terish bilan shug'ullanadilar. Qo'shma Shtatlardagi ko'plab davlat maktablarida kursiv qo'l yozuvi endi o'rgatilmaydi. Bolalar endi yozuv mashinkasi emas, balki planshet va kompyuter kabi yangi texnologiyalar yordamida yozishni mashq qiladilar. Ilg'or mamlakatlarda hatto doska kabi o'quv jihozi Promethean doskalari kabi yuqori texnologiya namunalari bilan almashtirilgan.

Asosiy qism: "Raqamli savodxonlik" aynan nimani o'z ichiga oladi? Bu savolga javob sifatida juda ko'plab raqobatbardosh ta'riflar mavjud, ammo buni soda qilib raqamli texnologiyalardan apparat va dasturiy ta'minotdan xavfsiz va mos ravishda foydalanish qobiliyati deb hisoblash mumkin. Birlashgan Millatlar Tashkilotining Ta'lim, fan va madaniyat masalalari bo'yicha tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra (UNESCO)¹¹. Bu AKTdan foydalanish, axborotni qayta ishlash va ommaviy axborot vositalari bilan aloqa qilish kabi ko'nikmalarni o'z ichiga oladi. Raqamli ko'nikmalar ham turli darajadagi murakkablikka ega. Xalqaro elektraloqa ittifoqi (XEI) ma'lumotlariga ko'ra, raqamli ko'nikmalar boshlang'ich darajadan o'rta va yuqori darajagacha uzluksiz davom etadi. Boshlang'ich raqamli ko'nikmalar apparat vositalaridan (masalan, matn terish yoki sensorli ekran texnologiyasidan foydalanish), dasturiy ta'minotdan (masalan, matnni qayta ishlash, noutbuklarda fayllarni tartibga solish va mobil telefonlarda maxfiylik sozlamalarini boshqarish) va Internet/AKT vositalaridan samarali foydalanish (masalan, elektron pochta xabarlarini yuborish, internetni ko'rish yoki onlayn shaklni to'ldirish)ni o'z ichiga oladi. O'rta darajadagi raqamli ko'nikmalar texnologiyani tanqidiy baholash yoki kontent yaratish qobiliyatini o'z ichiga oladi; ular "ish uchun tayyor ko'nikmalar" sifatida tavsiflanadi va ish stoli bilan ishlash, raqamli grafik dizayn va raqamli marketingni o'z ichiga oladi. Va eng yuqori darajada, mutaxassislar kompyuterni dasturlash va tarmoqni boshqarish kabi AKT sohasida ilg'or raqamli ko'nikmalardan foydalanadilar. Hozirda texnologiya sohasidagi ko'plab ishlar sun'iy intellekt (AI), katta hajmli ma'lumotlar, tabiiy tillarni qayta ishlash, kiberxavfsizlik, internet buyumlar (IoT), dasturiy ta'minotni ishlab chiqish va raqamli tadbirkorlik kabi innovatsiyalar bilan bog'liq ilg'or raqamli ko'nikmalarni talab qiladi. 2020-yilda Chili, Ekvador, Meksika va Peruda o'tkazilgan tadqiqot o'qituvchilarning raqamli ko'nikmalari va masofaviy ta'limga tayyorligini baholadi, natijada o'qituvchilarning 39% i faqat asosiy vazifalarni bajara olishi, 40%i asosiy vazifalarni bajarishi va internetni ko'rib chiqishi va elektron pochtdan xabar yubora olishi va o'qituvchilarning atigi 13%i murakkabroq vazifalarni bajarishi mumkinligi ma'lum bo'ldi. Shu bilan bir qatorda, raqamli savodxonlikni oshirish kompyuterlar, smartfonlar yoki planshetlarga kira olishni ta'minlashdan ham iboratdir. Garchi dunyoning deyarli yarmi hali ham "offlayn" bo'lsa-da, raqamli savodxonlikka ega bo'lish uchun faqat apparat ta'minoti

¹¹ <https://iite.unesco.org/publications/3214688/>

yetarli bo'lmaydi. Raqamli savodxonlikni (ayniqsa zaif va ulanmagan jamoalarga) yetkazib berishning muqobil modellari mavjud, jumladan interaktiv ovozli javob (IVR), quyosh energiyasi bilan ishlaydigan qurilmalar, yuklab olinadigan o'rganish qurilmalari va qo'shimcha xususiyatlarga ega telefonlar. Ushbu sohadagi ko'plab yangiliklarga qaramay, aynan nima ishlayotgani yoki nimani kengaytirish mumkinligi haqida juda kam dalillar mavjud. Shu bilan bir qatorda, raqamli savodxonlikni oshirish kompyuterlar, smartfonlar yoki planshetlarga kira olishni ta'minlashdan ham iboratdir. Garchi dunyoning deyarli yarmi hali ham "offlayn" bo'lsa-da, raqamli savodxonlikka ega bo'lish uchun faqat apparat ta'minoti yetarli bo'lmaydi. Raqamli savodxonlikni (ayniqsa zaif va ulanmagan jamoalarga) yetkazib berishning muqobil modellari mavjud, jumladan interaktiv ovozli javob (IVR), quyosh energiyasi bilan ishlaydigan qurilmalar, yuklab olinadigan o'rganish qurilmalari va qo'shimcha xususiyatlarga ega telefonlar. Ushbu sohadagi ko'plab yangiliklarga qaramay, aynan nima ishlayotgani yoki nimani kengaytirish mumkinligi haqida juda kam dalillar mavjud. Iqtisodiy Hamkorlik va Taraqqiyot Tashkilotining (OECD) Talabalarni Xalqaro Baholash Dasturi (PISA) raqamli texnologiyalardan foydalanish bo'yicha hisobot o'tkazdi va unda raqamli tafovutlarga qarshi kurashish tashabbuslarini ilgari surdi. Bundan tashqari, OECDning Going Digital loyihasi siyosatchilarga raqamli rivojlanish nima uchun muhimligini tushuntiradi¹².

Xulosa: Raqamlashtirish endi tarmoq muammosi emas, balki barcha tarmoqlar va ishtirokchilarni qamrab oladi. Shu nuqtai nazardan, "kelajak allaqachon mavjud" – va raqamli savodxonlik dasturlariga sarmoya kiritish raqamli asrda global yetakchilikni o'rnatish uchun juda muhim bo'ladi. Raqamli talablarni qondirish va butun dunyo bo'ylab raqamli o'tishlarni qo'llab-quvvatlash global rivojlanish dasturlash va erkin, barqaror va adolatli kelajak sari olg'a siljish uchun muhim bo'ladi. Borgan sari onlayn bo'lib borayotgan dunyoda texnologiyalar va tegishli raqamli ko'nikmalarga kirish mamlakatlar rivojlanishi, xavfsizligi va inklyuziyasi uchun juda muhim bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. <https://www.oecd.org/digital/going-digital-project/#:~:text=The%20OECD%20Going%20Digital%20project,shape%20a%20positive%20digital%20future>
2. <https://iite.unesco.org/publications/3214688/>
3. <https://infocom.uz/raqamli-savodxonlikning-ahamiyati/>

¹²

<https://www.oecd.org/digital/going-digital-project/#:~:text=The%20OECD%20Going%20Digital%20project,shape%20a%20positive%20digital%20future>